

POLITISK TEOLOGI OCH JUDISKT POLITISKT TÄNKANDE

DOI: <https://doi.org/10.30752/nj.162910>

Det innebär att människan är ställd i friheten och att varje ögonblick då hon vet sig vara tilltalad i den just nu givna situationen är det äkta beslutets ögonblick.¹

Martin Buber, *An der Wende. Reden über das Judentum*

VILKA INTELLEKTUELLA REDSKAP har vi att tillgå för att förstå och gå i dialog med vår tids politik? Är den moderna statsteorins grundläggande begrepp, som Carl Schmitt (1922) hävdade i en berömd passage, sekulariserade teologiska begrepp? I vilken utsträckning är sådana begrepp särskilt förankrade i kristen teologi och kan de också sägas hämta inspiration från judiska religiösa tanketraditioner? På vilka sätt kan den hebreiska bibeln vägleda sekulär politisk reflektion? Frambringar den moderna judiska existensen, som utmärks både av diaspora och statsbildning, specifika politiska frågor?

I en hyllning till Martin Buber från

- 1 Das bedeutet, daß der Mensch in die Freiheit gestellt und daß jede Stunde, in der er in der eben jetzt gegebenen Situation sich selber angesprochen weiß, eine Stunde der echten Entscheidung ist. (Buber [1952] 2005, 348)

1935 konstaterar Hannah Arendt att två bibelöversättningar markerar början och slutet av assimilationens tysk-judiska historia. I den ena änden finner vi upplysningsfilosofen Moses Mendelssohns översättning av Tanakh till tyska 1780–83, som går under det populära namnet *Be'ur*, 'förklaring' – en hänvisning till den hebreiska kommentar som återfinns på varje sida.² I den andra änden befinner sig Bubers och Franz Rosenzweigs översättarprojekt, av dem själva kallad *Skriften* (*Die Schrift*), som inleddes 1925 och slutfördes 1961.³ De skilda översättarnas avsikter är sinsemellan motstridiga. Medan Mendelssohn försökte göra den hebreiska bibeln tillgänglig för bildade tyska läsare, ville Buber och Rosenzweig 'främmandegöra' texten för att 'tvinga moderna människor att se den med nya ögon' (Gillman 2018, 48, 198).⁴ Trots det

- 2 Som Avigail Gillman skriver gav Mendelssohn själv sin översättning titeln 'De trygga stigarernas bok' (*Sefer Netivot HaShalom* på hebreiska), vilket både anspelar på en bibeltext om visheten i Ordspråksboken 3:17 och på den judiska gudstjänstens liturgi (Gillman 2018, 73; 277 n. 133).
- 3 Buber fortsatte och slutförde översättningen på egen hand efter Rosenzweigs alltför tidiga död 1929.
- 4 Där utgivna svenska översättningar saknas är översättningar av citat mina egna.

förenas översättarna enligt Arendt av strävan att återknyta det moderna judiska livet till sitt bibliska ursprung. Den historiska bågen är tydlig i Bubers etiska och politiska skrifter, där han 'finner framtidens frön i det förflutna ... i Skapelseberättelsen och Psaltaren, hos Profeterna och i Jobs bok' (Arendt [1935] 2007, 32).

Artiklarna som samlas i *Nordisk judaistik*, 36/1 (2025), upprepar Bubers filosofiska och politiska gest att återvända till det bibliska ursprunget i sina svar på samtidens politiska utmaningar. De griper in i minst två pågående samtal som ofta förbinds med politisk teologi, vilket här innebär studiet av hur teologiska idéer skär genom politik, juridik, etik och ekonomi (jfr Lloyd & True 2016; Lesch 2019). Det första samtalet kan beskrivas som en kritisk granskning av det komplexa arvet efter Schmitts tänkande, särskilt som det har förts inom den kontinentala filosofin (Jacques Derrida och Giorgio Agamben kan nämnas och före dem Walter Benjamin, Leo Strauss och Jakob Taubes). Diskussionen kretsar kring teman som statens suveränitet, den politiska gemenskapens form, våld och den förmodade nödvändigheten av yttre konflikt för inre politisk sammanhållning. Dessa teman genomkorsar en bredare kritisk diskussion som rör sig bortom kristen teologi och vidgar den politiska teologins fält till att omfatta andra religiösa, juridiska och etiska traditioner.

Det är till exempel väsentligt att Buber redan under Schmitts levnad formulerade en judisk religiös politisk teori, där suveränen inte är en mänsklig ledare eller makt som har auktoritet över en 'total stat', utan där människor är underkastade Guds kungadöme och därför ömsesidigt beroende av varandra (jfr. Buber 1932; [1936] 2019). Som Charles T. Lesch framhåller föreskriver Bubers teori inte en återgång till ett sådant 'gudomligt kungadöme', utan insisterar på att 'den *teopolitiska* anda' som det forntida Israels profeter förkroppsligar – en anda av rättvisa och ansvarsskyldighet, vilken i

sin tur påminner om en förmonarkisk tid – bör vara rådande i det moderna politiska livet; vi bör handla 'som om vi lever under gudomligt styre' (Lesch 2019, 196). I linje med den tolkningen är Bubers Mose till exempel inte en egyptisk ledare som stöder den 'proto-monarkiske' faraon Akhenaton, som i Sigmund Freuds analys, utan en profet som återuppväcker minnet av ett 'nomadiskt etos' och gör motstånd mot mänsklig överhöghet (Lesch 2019, 199; Buber [1946] 1965; Freud 1939).

I ett av sina sena tal om judendomen förklarar Buber att den uppgift som tillföll Israels profeter, den gudomliga röstens 'munnar' (*Munde*), inte var att 'företspå en redan fastlagd framtid, utan att ställa Israels människor och folk inför det alternativ som motsvarar situationen'.⁵ Hans närläsningar av Jesaja antyder att profetens uppdrag är att kalla på den mänskligt instiftade monarken och ställa en 'teopolitisk realism', som kräver beslutsamhet i stunden, mot en sublimerad gudomlig rätt utan förpliktelser (Buber 1950, 220).

Bubers politiska skrifter ingår i en kanon av modernt judiskt politiskt tänkande som bland annat inbegriper Rosenzweigs och Edith Steins undersökningar av staten under mellankrigstiden, Gershom Scholems tolkningar av den politiska betydelsen av Sabbateismen—den judiska väckelserörelse som uppstod i 1600-talets Palestina och snabbt spred sig till Europa—Benjamins messianska tolkningar av marxismen och Arendts kritiska undersökningar av den europeiska nationalstaten, sionismen, medborgarskap och mänskliga rättigheter.⁶ Föreliggande temanummer vidgar

5 Die wesentliche Aufgabe der Propheten Israels war nicht, eine bereits festgelegte Zukunft vorherzusagen, sondern Mensch und Volk in Israel jeweils in die Alternative zu stellen, die der Situation entspricht. (Buber [1952] 2005, 348)

6 För aktuella reflektioner över Bubers engagemang i sionismen och

denna kanon till att även omfatta Rosenzweigs begreppsliggörande av en post-statlig politisk temporalitet från 1921, den franske trotskisten och filosofen Daniel Bensais profetiska politikbegrepp efter 1989, och den brittiska filosofen Gillian Roses och Bensais parallella återvändande till sorgens politiska innebörd i Benjamins messianska skrifter under 1990-talet.

Artikelbidragen knyter an till workshopen 'Thinking Past Tradition: Modern Jewish Political Thought', som hölls i september 2024 på Paideia – European Institute for Jewish Studies in Sweden. Workshopen arrangerades inom ramen för forskningsprojektet 'Experimenting with Traditions: The Life and Afterlife of Twentieth-Century Intellectual Jewish Culture in the Baltic Sea Region' vid Södertörns högskola, finansierat av Östersjöstiftelsen (2024–28). Projektet utforskar den filosofiska, teologiska och litterära utveckling som ägde rum inom kretsen av judiska intellektuella i Östersjöregionen under första hälften av 1900-talet. Det undersöker hur mötet mellan rabbinskt-chassidiskt tänkande och tysk upplysningsfilosofi gav upphov till unika tankeformer och uttryck. Med utgångspunkt i klassiska texter av tyskspråkiga judiska intellektuella från mellankrigstiden bidrar projektet också till nyare forskning om icke-hegemoniska former av modernt judiskt tänkande, såsom de parallella östeuropeiska rabbinska lärandemiljöerna; kretsen av kvinnliga moderna judiska författare; samt

Israel-Palestina-konflikten, se Raef Zreiks förord till den nya engelska utgåvan av Bubers *A Land Between Two Peoples: Jews and Arabs* (Chicago Press, 2025), även publicerad i *Jewish Currents* (2025-05-06) som 'Wrestling with Buber' (<https://jewishcurrents.org/wrestling-with-martin-buber/>), och Kenneth Hermeles 'Ett rättvist samhälle. Martin Buber och bi-nationalismen' i *Dixikon* (2025-06-05) (<https://www.dixikon.se/hermele-martin-buber-bi-nationalismen/>).

de senmoderna, komplexa och ofta dolda filosofiska, litterära, feministiska och dekoloniala dialogerna med judiska tanketraditioner.

Inom detta bredare ramverk var syftet med workshopen att undersöka hur inflytelserika arvtagare till den judiska politiska tanketraditionen under 1900-talet kritiskt (till och med kätterskt) refererar och korsrefererar till auktoritativa bibliska och talmudiska källor för att ta sig an politiska frågor. Workshopen organiserades som en serie textseminarier ledda av internationella experter inom området och samlade forskare och doktorander i filosofi, judaistik, teologi och religionsvetenskap. Den vägledande metodologiska principen var intertextualitet, som enligt filosofen Michael Walzer (2000) både har skapat och förenar den judiska politiska traditionen.

Det är en tradition som till sin form är teologisk och juridisk, snarare än autonomt politisk, och som börjar med den hebreiska bibeln, erkänd som 'Guds uppenbarelse' (Walzer 2000, xxii). Eftersom författarna i diasporan inte kunde återge de politiska erfarenheter som representerades i den bibliska texten – och med tanke på att de flesta av dessa författare, som var rabbiner och lärda, fram till 1800-talet inte var medborgare i de länder där de bodde – var de hänvisade till tolkning. Tolkningarna förmedlades genom Talmud, midrashiska legender, liknelser och återgivelse av bibliska berättelser, kommentarer till Bibeln och Talmud, juridisk diskurs och ibland genom filosofiska avhandlingar. Medan sambandet mellan politik och statssuveränitet har format det moderna västerländska politiska tänkandet, har erfarenheten av att leva under icke-judiskt styre inom underordnade, sårbara samhällen dessutom väckt andra politiska frågor inom de europeiska rabbinska akademierna. De har till exempel rört maktfördelningen inom judiska samhällen och församlingar, den sociala och juridiska organisationen av det gemensamma livet, relationerna med icke-judiska auktoriteter

och själva politikens status utifrån en radikal – profetisk – tillit till Guds kungadöme och uppenbarelse (Walzer 2000, xxi–xxi).

Sedan de decennier som ledde fram till grundandet av staten Israel 1948 har det begreppsliga landskapet förändrats avsevärt. Frågor om statsbildning, suveränitet, makt, auktoritet, politisk agens och legitimitet – liksom diasporans innebörd och ställning i ljuset av statens existens – har kommit i förgrunden inom det judiska politiska tänkandet. Med uppkomsten av moderna sionistiska visioner kring sekelskiftet 1900 började även invändningar riktas mot idén om en judisk stat. Som filosofen Elad Lapidot uppmärksammar har judiska tänkare med rötter i den akademiska västerländska diskursen sedan 1990-talet vänt sig till den judiska traditionen för att 'förnya idén om exil i hjärtat av samtida politiskt tänkande', och på grundval av sitt 'exiliska tänkande' antingen förkastat den judiska staten till förmån för en icke-judisk stat, eller motsatt sig själva idén om staten (Lapidot 2024, 1–2; jfr. Dubow 2021; Bielik-Robson 2022; Ophir 2023; Lorberbaum 2023; Boyarin 2023; Trom 2023; Magid 2023).

I en nyligen utkommen essä i *Berlin Review*, 'Jews Face Gaza', reflekterar Lapidot över böcker publicerade i Europa, USA och Israel vid tiden för Hamas avskyvärda terroristattacker den 7 oktober 2023. Dessa verk, författade av politiskt engagerade intellektuella, fördömer enhälligt attacken samtidigt som de hävdar att det oproportionerliga dödande, mänskliga lidande och våld som IDF fortsatt riktar mot Gaza som svar 'markerar en djup kris inte bara i den judiska staten utan i det judiska livet' och innebär 'en historisk vändpunkt för judendomen och för vad det betyder att vara judisk' (Lapidot 2025; jfr t.ex. Traverso 2024; Beinart 2025; Rosenberg [2021] 2025). Att motverka både antisemitism och brott mot internationell rätt, inklusive folkmord, uppmanar Lapidot, kräver att man uppmärksammar 'judiska röster

som är kritiska mot rådande judisk politik'.

Workshopen ägde rum knappt ett år efter den ödesdigra dagen den 7 oktober. Den behandlade inte direkt attacken och mot-attackerna, eller den större politiska kontext som föregick den pågående krisen. Ändå utgjorde den upptrappade konflikten workshopens omedelbara och ofrånkomliga horisont. Det är min förhoppning att de texter som ingår i temanumret ska bidra till att belysa den situation vi befinner oss i och kalla läsaren till beslutsamhetens ögonblick.

Synopsis

I den inledande artikeln, 'A Jewish moment – on the *Augenblick* in Franz Rosenzweig's *Stern der Erlösung*', tolkar **Hans Ruin** Rosenzweigs magnum opus som ett uttryck för en anti-statlig politisk hållning inom modern judisk filosofi, inspirerad av hans läsning av Psaltaren. Medan Rosenzweigs avhandling om G. W. F. Hegels begrepp om staten från 1920 betonar kristendomens roll i Hegels filosofi om det universellas framväxt, visar Ruin hur han i *Stern der Erlösung* från 1921 söker omtolka förhållandet mellan kristendomen och judendomen och skriva in den judiska historiska erfarenheten i en vidare historisk utveckling, den så kallade 'världsanden'. Genom ögonblicket – en tidsform frambringad av börens rituella tal – artikulerar Rosenzweig en ny förståelse av levd tid. Med hänvisning till Søren Kierkegaard och Friedrich Nietzsche menar Ruin att Rosenzweig omvandlar ögonblickets kristna och existentiella innebörd till en särskild judisk konfessionell exilerfarenhet. Det rituella livet, i synnerhet bönen, manifesterar en förlösande rörelse; en 'anti-politisk politisk teologi' som modell för post-nationalistisk existens.

Sophie Bäärnhielm Pousette erbjuder en originell tolkning av Bubers indirekta teopolitiska utmaning av Schmitts politiska teologi om suveränitet. I artikeln 'Carl Schmitt and Martin Buber on the "realisation"

of political form', argumenterar hon för att Bubers dialog med den teopolitiska traditionen inom tidig judendom – som utgår från berättelsen om Gideon i Domarboken som står emot folkets krav på en kung och istället förklarar att 'Gud själv' är härskare över Israel (Buber [1936] 2019) – förmedlar en vision om en självformande gemenskap. Denna vision, menar Pousette, öppnar möjligheten att föreställa sig mänsklig samhörighet bortom den statliga suveränitetens begreppsliga begränsningar. Medan tidigare forskning har tolkat Buber politiskt som en 'anarkisk motsats' till Schmitts, ett liberalt alternativ eller ett sätt att profetiskt motstå orättvisa politiska institutioner, driver Pousette tesen att Bubers teopolitiska tänkande utgör en implicit kritik av den teologiska antropologi som ligger till grund för Schmitts suveränitetsteori.

I 'Prophetic political theology: Daniel Bensaïds alternative radicalism', identifierar **Jayne Svenungsson** en överraskande koppling mellan Bubers teopolitik och Bensaïds 'profetiska politiska teologi', som hon kontrasterar mot 'apokalyptisk politisk teologi'. Trots att Bensaïd avvisade teologin lät han sig inspireras av det moderna profetiska tänkandet när han reviderade och utvecklade sin profana trotskistiska position. Svenungsson uppdagar ett släktskap mellan hans politiska radikalism och ett profetiskt och messianskt bibliskt etos, inspirerat av Michel Löwy, Benjamin och Derrida. Det 'otåliga tålmod' som kännetecknar Bensaïds profetiska politiska teologi, konstaterar hon, återspeglar Bubers 'radikalt fordrande historiska ögonblick' och manar oss att gå bortom det samtida neo-schmittska politiska paradigmet mot ett mer produktivt radikalt sätt att möta vår tids utmaningar.

I dialog med Svenungsson blottlägger **Rachel Pafe** slutligen en initierad renässans för Benjamins idéer om messianism, melankoli och judendom under 1990-talet. I artikeln 'Melancholia and its theopolitical discontents:

Gillian Rose's and Daniel Bensaïd's debates on Benjamin's messianism', iscensätter hon en föreställd fiktiv dialog mellan de båda filosoferna. Dialogen visar att Roses och Bensaïds heterodoxa metaforiskt "marrano-judiska" identiteter – som inbegriper deras identifikationer med rabbinskt tänkande och kabbala i sina respektive memoarer – är parallella med vad Pafe beskriver som deras judiskt-influerade dialektiska 'behållare' för Benjamins melankoli. Artikeln klargör deras intellektuella meningsskiljaktigheter om Benjamin och förmedlar slutsatsen att där Rose tolkar Benjamin som melankoliskt likgiltigt politiskt sett anser Bensaïd att han återupplivar marxismen genom en melankolisk messiansk satsning.

Fortfarande inom den moderna judendomens intellektuella tanketradition har den finska teologen och bibelexegeten **Risto Nurmela** skrivit ett svar på Ruins recension av Nurmelas monografi *Sigmund Freud und sein Bekenntnis. Judesein i 'Der Mann Moses und die monoteistische Religion'* (Lit Verlag, Wien, 2023), som publicerades i *Nordisk judaistik* vol. 35/1 (2024), 153–155 under titeln 'Freud och judendomen'.

I 'Writing the world' recenserar filosofen och teologen **Agata Bielik-Robson** litteraturvetaren Kitty Millets bok *Kabbalah and Literature* (Bloomsbury Academic, London, 2024). I spåren av Gershom Scholems kabbalistiska metafysik och med hänvisning till David Biale formulerar Millet en 'sekulär kabbala' och visar hur den manifesterar sig i litterära verk av en rad moderna författare, från Heinrich Heine till Olga Tukarczuk.

Fyra därpå följande recensioner uppmärksammar 250-årsminnet av judiskt liv i Sverige år 2025, samtidigt som de erkänner både förlusterna och det kulturella berikande som ett sekel av judisk invandring från Central- och Östeuropa har medfört.

I "'Östjudisk" integration i Sverige' recenserar **Jens Carlsson Magalhães**, doktorand i

historia vid Göteborgs universitet, historikern Carl Henrik Carlssons *Integration mot alla odds? En longitudinell kohortstudie av östjudars barn i Sverige, 1880–1920* (Acta Universitatis Upsaliensis, Uppsala, 2024). I boken undersöker Carlsson empiriskt den sociala, ekonomiska, kulturella och politiska integrationen av barnen till de närmare 4 000 judar som invandrade till Sverige från Tsarrysland omkring 1900.

Historikern **Lars M. Anderssons** 'Konsten att skapa ett hål och sedan fylla det' är en recension av *Lycklig den som kan glömma. Ett liv i 1900-talets Europa* (Lund: Historiska Media, 2023), där konstnären och författaren Anders Gedin tecknar sin farfar Georg Israels (1891–1973) liv. År 1938 flydde Georg, hans hustru Lena och deras två söner undan Nazityskland med nattåget från Berlin. Recensionens titel anspelar på utmaningen att skriva en biografi över någon som förblev tyst om sitt förflutna: 'Jag låter teorin omfatta förlusten och saknaden efter min farfar och begäret efter att få veta mer om honom och målar en bild av hans frånvarande liv genom att beskriva det som omgav honom. Jag har försökt att rita hans kontur'.

Matylda Jonas-Kowalik, doktorand i historia vid Uppsala universitet, granskar historikern Victoria Van Orden Martínez doktorsavhandling, *Afterlives: Jewish and Non-Jewish Polish Survivors of Nazi Persecution in Sweden Documenting Nazi Atrocities, 1945–1946* (Linköpings universitet, 2023). Van Orden Martínez tvärvetenskapliga studie historiserar polska överlevande från nazisternas förföljelse som agenter och aktörer i de sociala och politiska processerna under andra världskriget,

Förintelsen och efterkrigstiden, särskilt deras insatser för historisk dokumentation, humanitärt arbete och rättvisa efter kriget.

I 'A broken childhood: the memoir of a kindertransportee', recenserar filosofen **Ulrika Björk** Lucie Wiedls självbiografiska berättelse *From Kindertransport to Post-war Sweden: My Memories*, redigerad med en inledning av historikern Norbert Götz (Huddinge: Institute for Contemporary History / Samtidshistoriska institutet, 2025). Memoarerna förmedlar en nioårig flickas upplevelse av hur hon och hennes syster skiljs från sina föräldrar på en järnvägsstation i Wien 1939 i samband med Kindertransporterna till Storbritannien, och följer hennes fortsatta liv i Skottland, Österrike och Sverige.

Slutord

Jag vill framföra mitt uppriktiga tack till författarna och deltagarna i workshopen och till recensionsförfattarna för deras värdefulla bidrag till detta nummer av *Nordisk judaistik*. Jag är också djupt tacksam gentemot tidskriftens chefredaktörer, Pontus Rudberg och Olof Bortz, samt gentemot de förra chefredaktörerna Ruth Illman och Svante Lundgren, för deras villighet att ägna ett specialnummer åt politisk teologi och judiskt politiskt tänkande. Det har varit ett intellektuellt berikande samarbete. Slutligen vill jag uttrycka mitt innerliga tack till de anonyma granskarna för deras tid och vetenskapliga bedömning av de enskilda bidragen. ■

ULRIKA BJÖRK

Gästredaktör

Rembrandt, *Jeremiah lamenting the destruction of Jerusalem*
(Rijksmuseum, Amsterdam, www.rijksmuseum.nl, Public Domain,
<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=34314212>)

POLITICAL THEOLOGY AND JEWISH POLITICAL THOUGHT

This means that man is placed in freedom and that every hour in which he, in his current situation, feels himself to be addressed is an hour of genuine decision.¹

Martin Buber, *On Judaism*

WHAT INTELLECTUAL RESOURCES are available to us for understanding and engaging with contemporary politics? Are the core concepts of modern state theory, as Carl Schmitt (1922) famously claimed, secularized theological notions? If so, to what extent are these concepts rooted specifically in Christian theology – and can they also be said to draw from, or be reactivated by, traditions of Jewish religious thought? In what ways might the Hebrew Bible offer guidance for secular political reflection? Furthermore, does modern Jewish existence, marked by both diaspora and statehood, generate distinctively political questions?

In a 1935 tribute to Martin Buber, Hannah Arendt observes that both the beginning and the end of German-Jewish history are marked by Bible translations. At one end stands the Enlightenment philosopher Moses Mendelssohn's translation of the Torah into standard German, known as the *Be'ur* (1780–3), meaning 'explanation' and referring to the Hebrew commentary accompanying each

page.² At the other end stands the translation project of Buber and Rosenzweig, initiated in 1925 and completed in 1961.³ Despite the contrasting intentions behind these works – Mendelssohn sought to make the Torah accessible to the educated German reader, while Buber and Rosenzweig aimed to 'defamiliarize' the text in order to 'force modern people to see it with new eyes' (Gillman 2018, 48, 198) – Arendt sees in both a shared effort to reconnect modern Jewish life with its biblical origins. This connection is central to Buber's ethical and political writings, in which he 'finds the seeds of the future in the past ... in Genesis and the Psalms, in the Prophets and the Book of Job' (Arendt [1935] 2007, 32).

In their responses to contemporary politics the papers collected in *Scandinavian Jewish Studies*, 36/1 (2025), re-enact Buber's philosophical and political gesture of returning to the biblical beginnings. The contributions to this special issue engage with at least two ongoing conversations often associated with political theology – understood here as the study of how theological ideas intersect with politics, law, ethics and economics (cf. Lloyd & True 2016; Lesch 2019). The first is a critical examination of the complex legacy

1 'Das bedeutet, daß der Mensch in die Freiheit gestellt und daß jede Stunde, in der er in der eben jetzt gegebenen Situation sich selber angesprochen weiß, eine Stunde der echten Entscheidung ist' (Buber [1952] 2005, 348; 1995, 219).

2 As Avigail Gillman writes, Mendelssohn gave his translation the title 'Book of the Paths of Peace' (*Sefer Netivot Hashalom* in Hebrew), which is an allusion to a biblical text on wisdom in Proverbs 3:17, and to the liturgy of the Torah service (Gillman 2018, 73; 277n133)

3 Buber continued and completed the translation on his own after Rosenzweig's untimely death in 1929.

of Schmitt's thought, particularly as it has been revived within Continental philosophy (for instance, by Jacques Derrida and Giorgio Agamben, and before them Walter Benjamin, Leo Strauss and Jakob Taubes). This discussion centres on themes such as state sovereignty, the form of the political community, violence and the presumed necessity of external conflict for internal political cohesion. This line of inquiry intersects with a second, broader critical conversation that moves beyond the framework of Christian theology, expanding the scope of political theology to include alternative religious, legal and ethical traditions.

Significantly, and already during Schmitt's lifetime, Buber articulated a Jewish religious political theory, where the sovereign is not a human leader or power having authority over a 'total state', but one where humans are subject to God's kingship and therefore mutually dependent on one another (cf. Buber 1990; 2002). As Charles T. Lesch points out, Buber does not prescribe a return to such 'divine kingship', but insists that 'the *theopolitical* spirit' that ancient Israel's prophets embody—a spirit of justice and accountability reminiscent of pre-monarchical times—should pervade modern profane political life; we should act '*as if* we live under divine rule' (Lesch 2019, 196; Buber 1990). In line with this reading, Buber's Moses, for instance, is not an Egyptian leader in support of the 'proto-monarchic' pharaoh Akhenaten as in Sigmund Freud's analysis, but a prophet recovering the memory of a 'nomadic ethos', resisting human domination (Lesch 2019, 199; Buber [1946] 1965; Freud 1990).

In one of his late addresses (*Rede*) on Judaism, Buber explains that the essential task of the biblical prophets, the 'mouths' of the divine voice, was not to 'foretell an already determined future, but to confront man and people in Israel, at each given moment, with the alternative that corresponded to the situation' (1995, 219). His close readings of Isaiah

suggest that the prophet's mission is to call the human 'king appointed to permanence' to account; a 'theopolitical realism' stands against a sublimated divine right without obligation (Buber 2015, 189–90).

Buber's political writings form part of a canon of modern Jewish political thought that includes, among others, Rosenzweig's and Edith Stein's inter-war investigations of the state, Gershom Scholem's recognition of the political significance of the seventeenth-century Sabbatian movement, Benjamin's messianic interpretations of Marxism and Arendt's critical engagement with the European nation-state, Zionism, citizenship and human rights.⁴ The current issue extends this canon to include Rosenzweig's conceptualization of a post-state political temporality from 1921, the French Trotskyist philosopher Daniel Bensaïd's post-1989 prophetic politics and the British philosopher Gillian Rose's and Bensaïd's parallel return to the political significance of mourning in Benjamin's messianic writings in the 1990s.

The papers included originate from the workshop 'Thinking past Tradition: Modern Jewish Political Thought', held in September 2024 at Paideia – The European Institute for Jewish Studies in Sweden. This event was organized within the framework of the research project 'Experimenting with Traditions: The Life and Afterlife of Twentieth-Century Jewish Intellectual Culture in the Baltic Sea

4 For recent reflections on Buber's engagement with Zionism and the Israel–Palestine conflict, see Raef Zreik's foreword to the new English edition of Buber's *A Land of Two Peoples: Martin Buber on Jews and Arabs* (Chicago Press, 2025), reprinted in *Jewish Currents* (2025-05-06) as 'Wrestling with Buber' (<https://jewishcurrents.org/wrestling-with-martin-buber/>), and Kenneth Hermele's 'Ett rättvist samhälle. Martin Buber och bi-nationalismen', in *Dixikon* (2025-06-05) (<https://www.dixikon.se/hermele-martin-buber-bi-nationalismen/>).

Region', based at Södertörn University and funded by the Foundation for Baltic and East European Studies (2024–8). This research project explores the philosophical, theological and literary developments that took place among Jewish intellectuals in the Baltic Sea region in the first half of the twentieth century. It examines how the encounter between Rabbinic-Hassidic thought and German Enlightenment philosophy gave rise to unique forms of thought and expression. Drawing on key studies of German-speaking Jewish thinkers of the inter-war period, the project also contributes to recent research on non-hegemonic forms of modern Jewish thought such as the parallel non-academic cultures of Eastern European Rabbinic thought, women writers in Jewish modernity, and the complex and hidden engagements with Jewish traditions of thought in late modern philosophical, literary, feminist and decolonial works.

Within this broader framework, the purpose of the workshop was to examine how influential twentieth-century heirs to the tradition of Jewish political thought critically (at times even heretically) reference and cross-reference authoritative biblical and Talmudic sources in articulating political concerns and critiques. Organized as a series of reading sessions led by international experts in the field, the workshop brought together scholars and doctoral students from philosophy, Jewish studies, theology and the study of religions. Its guiding methodological principle was intertextuality, which, according to philosopher Michael Walzer (2000), both constitutes and unifies the tradition of Jewish political thought.

Being theological and legal rather than autonomously political in form, Walzer argues, this tradition begins with the Hebrew Bible, recognized as 'the revealed word of God' (2000, xxii). However, since writers in the diaspora were unable to recapitulate the political experiences represented in the biblical text – and

given that, until the nineteenth century, most Jewish political writers, that is, rabbis and sages, were not citizens of the countries in which they lived – they were compelled to reinterpret its meaning. These reinterpretations were expressed in the Talmud, in Midrashic legends, parables and retellings of biblical narratives, in commentaries on the Bible and Talmud, in legal discourse and occasionally in philosophical treatises. In addition, while the association between politics and state sovereignty has shaped modern Western political thought, the experience of living under gentile rule and within subordinate, vulnerable communities prompted different political questions within European rabbinic schools. These included issues such as the distribution of power within Jewish communities, the social and legal organization of communal life, relations with non-Jewish authorities and the very status of politics from the viewpoint of a radical – prophetic – trust in God's rule and revelation (Walzer 2000, xxi–xxii).

Since the decades leading up to the founding of the State of Israel in 1948, the conceptual landscape has shifted significantly. Questions of statehood, sovereignty, power, authority, political agency and legitimacy – as well as the very meaning of diaspora in light of the state's existence – have become central to Jewish political thought. With the rise of modern Zionist visions around the turn of the twentieth century, Jewish critiques of the idea of a Jewish state also began to emerge. As the philosopher Elad Lapidot observes, since the 1990s, Jewish thinkers rooted in academic Western discourse have turned to the Jewish tradition to 'renew the idea of exile at the heart of contemporary political thought', and on the basis of their 'exilic thought' have either rejected the Jewish state in favour of a non-Jewish state, or opposed the very idea of the state (Lapidot 2024, 1–2; cf. Dubow 2021; Bielik-Robson 2022; Ophir 2023; Lorberbaum

2023; Boyarin 2023; Trom 2023; Magid 2023).

In a recent essay in the *Berlin Review*, 'Jews Face Gaza', Lapidot reflects on books published in Europe, the United States and Israel in the period around Hamas's heinous terror attack on 7 October 2023. These works, authored by politically concerned intellectuals, unanimously condemn the attack while also asserting that the disproportionate killing, human suffering and destruction caused by the IDF in Gaza in response mark 'a deep crisis not only in the Jewish state but in Jewish life', and signal 'a historical turning point in Judaism and Jewishness' (Lapidot 2025; cf. e.g. Traverso 2024; Beinart 2025; Rosenberg [2021] 2025). Resisting both antisemitism and violations of international law, including genocide, Lapidot urges, requires attending to 'Jewish voices that are critical of current Jewish politics'.

The workshop took place nearly a year after the fateful day of 7 October. It did not directly address the attack and counter-attacks, or the broader political context in Israel-Palestine that preceded them. Yet the voices and texts we turned to from the past were inevitably refracted through the lens of the present crisis, which formed the immediate horizon of our discussions. It is my hope that the texts published in this special issue will help illuminate the current political situation and speak to the reader in this hour of decision.

Synopsis

In the opening article, 'A Jewish moment – On the *Augenblick* in Franz Rosenzweig's *Stern der Erlösung*', Hans Ruin interprets Rosenzweig's *magnum opus* as an early expression of an anti-state political stance within modern Jewish philosophy, inspired by his readings of the Psalms. While Rosenzweig's dissertation on G. W. F. Hegel's concept of the state from 1920 emphasizes Christianity's role in Hegel's vision of the emergence of the universal, his subsequent work, *The Star of Redemption* from 1921,

seeks to reconfigure the relationship between Christianity and Judaism, reinscribing the Jewish historical experience into the broader history of the world spirit. Central to this project is the concept of the *Augenblick* – a temporality brought about by ritual praying speech – through which Rosenzweig articulates a new understanding of lived time. Drawing on Søren Kierkegaard and Friedrich Nietzsche, Ruin argues that Rosenzweig transforms the *Augenblick* from its Christian-theological connotations into a distinctly Jewish expression of confessional life in exile. The rituality of life, particularly prayer, manifests a redemptive movement, an 'anti-political political theology', as a model for a post-nationalist existence.

Sophie Bäärnhjelm Pousette offers an original interpretation of Buber's indirect theopolitical challenge to Schmitt's political theology of sovereignty. In her article 'Carl Schmitt and Martin Buber on the "realisation" of political form', Pousette argues that Buber's engagement with the theopolitical tradition of early Judaism – centred on the story of Gideon in the Book of Judges, who refuses the people's demand to be made king, declaring instead that 'God himself' is ruler over Israel (Buber 1990) – articulates a vision of a self-forming community. This vision, she contends, opens the possibility of imagining human association beyond the conceptual constraints of state sovereignty. While previous scholarship has interpreted Buber's political theology as an 'anarchical antipode' to Schmitt, a liberal alternative or a mode of prophetic resistance to unjust political institutions, Pousette advances the argument that Buber's theopolitical thought constitutes an implicit critique of the theological anthropology that underlies Schmitt's theory of sovereignty.

In 'Prophetic political theory: Daniel Bensaid's alternative radicalism', Jayne Svenungsson identifies a surprising affinity between Buber's theopolitics and what she calls

the 'prophetic political theology' of Bensaïd, contrasting the latter with what is sometimes explicitly referred to as 'apocalyptic political theology'. Although Bensaïd rejected theology, he nonetheless drew inspiration from modern prophetic thought in the process of revising and developing his secular Trotskyist stance. Svenungsson identifies an affinity between his political radicalism and a prophetic as well as messianic biblical ethos, shaped by the thought of Michel Löwy, Benjamin and Derrida. The 'impatient patience' of Bensaïd's prophetic political theology, she argues, echoes Buber's commitment to the 'radically demanding historical hour', and prompts us to move beyond the contemporary neo-Schmittian political paradigm to a more radical and productive way of responding to the challenges of our time.

In conversation with Svenungsson, **Rachel Pafe** ultimately uncovers an initiated revival of Benjamin's ideas on messianism, melancholy and Judaism in the early 1990s. In the article 'Melancholia and its theopolitical discontents: Gillian Rose's and Daniel Bensaïd's debates on Benjamin's messianism', she stages an imagined, fictional dialogue between the two philosophers. The dialogue reveals that Rose's and Bensaïd's heterodox, metaphorically 'Marrano-Jewish' identities – reflected in their respective memoirs through identifications with rabbinic thought and Kabbalah – run parallel to what Pafe describes as their Jewish-influenced dialectical 'containers' for Benjamin's melancholy. The article traces their intellectual disagreements over Benjamin and concludes that while Rose reads him as melancholically disengaged from political action, Bensaïd sees him as revitalizing Marxism through a melancholic, messianic wager.

Remaining within the intellectual tradition of modern Judaism, the Finnish theologian and Old Testament exegete **Risto Nurmela** has written a reply to Ruin's review of Nurmela's monograph *Sigmund Freud und sein*

Bekennnis zum Judesein in 'Der Mann Moses und die monotheistische Religion' (Vienna: Lit. Verlag, 2023), 'Freud and Judaism', published in *Nordisk judaistik / Scandinavian Jewish Studies* 35/1 (2024), 153–5.

In 'Writing the world', the philosopher and theologian **Agata Bielik-Robson** reviews the literary theorist Kitty Millet's ground-breaking book *Kabbalah and Literature* (London: Bloomsbury Academic, 2024). Following in the footsteps of Gershom Scholem's kabbalistic metaphysics and drawing on David Biale, Millet articulates and reveals a 'secular Kabbalah' manifesting itself in modern literature, from Heinrich Heine to Olga Tokarczuk.

Four subsequent reviews commemorate the 250th anniversary of Jewish life in Sweden in 2025, while also acknowledging both the losses and the cultural enrichment brought by a century of Jewish immigration from Central and Eastern Europe.

In "'Östjudisk" integration i Sverige', **Jens Carlsson Magalhães**, a doctoral candidate in history at the University of Gothenburg, reviews the historian Carl Henrik Carlsson's *Integration mot alla odds? En longitudinell kohortstudie av östjudars barn i Sverige, 1880–1920* (Uppsala: Acta Universitatis Upsaliensis, 2024). In the book, Carlsson empirically investigates the social, economic, cultural and political integration of the children of nearly 4000 Jews who immigrated to Sweden from tsarist Russia around 1900.

The historian **Lars M. Andersson's** 'Konsten att skapa ett hål och sedan fylla det' is a review of *Lycklig den som kan glömma. Ett liv i 1900-talets Europa* (Lund: Historiska Media, 2023), in which the artist and writer Andreas Gedin reconstructs the life of his grandfather, Georg Israel (1891–1973). In 1938, Israel fled Nazi Germany on a night train from Berlin with his wife and two children. The title of the review alludes to the author's challenge of writing a biography about someone who remained silent

about his past: 'I let the theory encompass the loss and longing for my grandfather, and the desire to know more about him. I paint a picture of his absent life by describing what surrounded him. I have tried to draw his outline.'⁵

Matylda Jonas-Kowalik, a doctoral candidate in history at Uppsala University, reviews the historian Victoria Van Orden Martínez's doctoral dissertation, *Afterlives: Jewish and Non-Jewish Polish Survivors of Nazi Persecution in Sweden Documenting Nazi Atrocities, 1945–1946* (Linköping University, 2023). Van Orden Martínez's inter-disciplinary study historicizes Polish survivors of Nazi persecution as agents and actors in the social and political processes of the Second World War, the Holocaust and the post-war period, especially their involvement in historical documentation and in post-war humanitarian and justice efforts.

In 'A broken childhood: the memoir of an Austrian kindertransportee', the philosopher **Ulrika Björk** reviews Lucie Wiedl's autobiographical account *From Kindertransport to Post-war Sweden: My Memories*, edited and introduced by the historian Norbert Götz (Huddinge: Institute for Contemporary History / Samtidshistoriska institutet, 2025). The memoir recounts the testimony of a nine-year-old girl and her sister, who were separated from their parents at a railway station in Vienna in 1939 as part of the Kindertransport to Britain, and follows her subsequent life in Scotland, Austria and Sweden.

Concluding remark

I would like to extend my sincere gratitude to the authors and participants of the workshop, as well as the review authors, for their valuable contributions to this issue. I am also deeply appreciative of the journal's editors-in-chief, Pontus Rudberg and Olof Bortz, and of former editors-in-chief, Ruth Illman and Svante

5 Editor's translation from Swedish.

Lundgren, for their willingness to dedicate a special issue to political theology and Jewish political thought. This has been an intellectually enriching collaboration. Finally, I wish to express my heartfelt thanks to the anonymous reviewers for their time and rigorous scholarly engagement with each contribution. ■

ULRIKA BJÖRK

Guest Editor

References

- Arendt, Hannah. [1935] 2007. 'A guide for the youth: Martin Buber', in *The Jewish Writings*, ed. Jerome Kohn & Ron H. Feldman, 31–3 (New York: Schocken Books). (Originally in French as 'Un guide de la jeunesse: Martin Buber', *Le journal juif*, 12/17.)
- Beinart, Peter. 2025. *Being Jewish after the Destruction of Gaza* (New York: Knopf).
- Bielik-Robson, Agata. 2022. *Derrida's Marrano Passover: Exile, Survival, Betrayal, and the Metaphysics of Non-Identity* (London: Bloomsbury Academic).
- Boyarin, Daniel. 2023. *The No-State Solution: A Jewish Manifesto* (New Haven: Yale University Press).
- Buber, Martin. 1932. *Königtum Gottes* (Berlin: Schocken). English translation by Richard Scheimann 1990 (first English translation 1967).
- 1950. *Der Glaube der Propheten* (Zürich: Manesse). English translation by Carlyle Witton-Davies 2015 (first English edition 1949).
- [1946] 1965. *Moses* (New York: Harper).
- 1990. *Kingship of God*, trans. Richard Scheimann (London: Humanities Press).
- 1995. *On Judaism*, ed. Nahum T. Glatzer (New York: Schocken Books).
- 2002. 'The question to the Single One', in *Between Man and Man*, trans. Ronald Gregor-Smith, 46–97 (London: Routledge).
- [1952] 2005. 'Die vierte Rede. Der Dialog zwischen Himmel und Erde', in *An der Wende. Reden über das Judentum*, in *Werkausgabe 8. Schriften zu Jugend, Erziehung und Bildung*, ed. Juliane Jacobi, 345–52 (München: Gütersloher Verlagshaus).
- 2015. *The Prophetic Faith*, trans. Carlyle Witton-Davies (Princeton: Princeton University Press).
- [1936] 2019. 'Die Frage an den Einzelnen', in *Werkausgabe 4 Schriften über das dialogische*

- Prinzip*, ed. Paul Mendes-Flohr, 151–95 (Gütersloh: Gütersloher Verlagshaus). English Translation 2002 (first English edition 1947).
- Dubow, Jessica. 2021. *In Exile: Geography, Philosophy and Judaic Thought* (London: Bloomsbury Academic).
- Freud, Sigmund. 1939. *Der Mann Moses und die monotheistische Religion: drei Abhandlungen* (Amsterdam: Allert de Lange). Svensk översättning av Eva Backelin och Lars W. Freij 2011 (första svenska översättning 1939). English translation under the general editorship of James Strachey 1990 (first English translation 1939).
- 1990. *The Origins of Religion: Totem and Taboo, Moses and Monotheism, and Other Works*, trans. under the general editorship of James Strachey (Harmondsworth: Penguin).
- Gillman, Abigail. 2018. *A History of German-Jewish Bible Translation* (Chicago & London: Chicago University Press).
- Lapidot, Elad. 2024. 'Back to exile: current Jewish critiques of the Jewish State', *Religions*, 15/250. <https://doi.org/10.3390/rel15020250>
- 2025. 'Jews face Gaza', *Berlin Review*, 12 (9 June 2025) <https://blnreview.de/en/ausgaben/2025-06/elad-lapidot-jews-face-gaza-rosenberg-beinart-sfard>
- Lesch, Charles T. 2019. 'Theopolitics contra political theology: Martin Buber's biblical critique of Carl Schmitt', *American Political Science Review*, 113/1, 195–208. DOI: <https://doi.org/10.1017/S0003055418000680>
- Lloyd, Vincent, & David True. 2016. 'What political theology could be', *Political Theology*, 17/6, 505–6. DOI: <https://doi-org.till.biblextern.sh.se/10.1080/1462317X.2016.1241062>
- Lorberbaum, Menachem. 2023. 'A theological critique of the political', in *The King is in the Field: Essays in Modern Jewish Political Thought*, ed. Julie E. Cooper & Samuel Hayim Brody, 223–38 (Philadelphia: University of Pennsylvania Press).
- Magid, Saul. 2023. *The Necessity of Exile: Essays from a Distance* (Brooklyn: Ayin Press).
- Ophir, Adi. 2023. *In the Beginning was the State: Divine Violence in the Hebrew Bible* (New York: Fordham University Press).
- Rosenberg, Göran. [2021] 2025. *Another Zionism, Another Judaism: The Unrequited Love of Rabbi Marcus Ehrenpreis* (New York: Other Press).
- Schmitt, Carl. 1922. *Politische theologie. Vier kapitäl zur lehre von der souveränität* (Berlin: Duncker & Humblot, 9th edn 2009).
- Traverso, Enzo. 2024. *Gaza Faces History*, trans. Willard Wood (London: Footnote).
- Trom, Danny. 2023. *L'État de l'Exil: Israël, les Juifs, l'Europe* (Paris: Presses Universitaires de France).
- Walzer, Michael. 2000. 'Introduction: The Jewish political tradition', in *The Jewish Political Tradition, Vol. 1: Authority*, ed. M. Walzer, M. Lorberbaum & N. J. Zohar, xxi–xxxi (New Haven & London: Yale University Press).

Ulrika Björk is Associate Professor of Philosophy at Södertörn University, Stockholm. Since 2024, she has led the research project 'Experimenting with Traditions: The Life and Afterlife of 20th-

Century Jewish Intellectual Culture in the Baltic Sea Region', funded by the Foundation for Baltic and East European Studies. Her current research in Jewish political thought explores Hannah Arendt's critique of tradition through the lens of Franz Rosenzweig's and Martin Buber's 'new thinking', which engages the encounter between Enlightenment philosophy and Jewish traditions of thought.